

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра економіки та менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”



Проректор з науково-педагогічної роботи  
канд. хімічних наук, доц.  
Пантелеймонов А. В.

“ 24 ” червня 2019 р.

## РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### Управління економічною безпекою

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 07 Управління та адміністрування  
(шифр і назва)

спеціальність 073 Менеджмент; 074 Публічне управління та адміністрування  
(шифр і назва)

освітня програма \_\_\_\_\_  
(шифр і назва)

спеціалізація Менеджмент організацій, Публічне управління та адміністрування  
(шифр і назва)

вид дисципліни за вибором  
(обов'язкова / за вибором)

факультет Економічний

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету “20” червня 2019 року, протокол № 6


РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: **Бабич Дмитро Володимирович** доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та менеджменту

Програму схвалено на засіданні кафедри економіки та менеджменту

---

Протокол від “19” червня 2019 року № 13

Завідувач кафедри економіки та менеджменту

  
\_\_\_\_\_ (Дорошенко Г. О.)  
(підпис) (прізвище та ініціали)

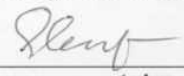
Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету

---

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “19” червня 2019 року № 10

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

  
\_\_\_\_\_ Свтушенко В.А.  
(підпис) (прізвище та ініціали)

## ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Управління економічною безпекою» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальність 073 Менеджмент; 074 Публічне управління та адміністрування

спеціалізація Менеджмент організацій, Публічне управління та адміністрування

### 1. Опис навчальної дисципліни

#### 1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Основною метою викладання навчальної дисципліни є формування знань сутності та основного змісту економічної безпеки держави, регіону, підприємства, ключових критеріїв та показників рівня безпеки.

#### 1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомити студентів з визначенням та змістом поняття безпека на різних рівнях економіки;
- сформуванню у студентів уявлення та розуміння основних джерел та видів загроз економічній безпеці;
- набуття студентами навичок попередження або мінімізації впливу загроз економічній безпеці.

Результати вивчення дисципліни дозволять сформувати ряд відповідних професійних і особистісних компетенцій:

#### *Загальні компетентності:*

- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність працювати в команді;
- уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

#### *Фахові компетентності:*

- здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів;
- здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів;
- здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки;
- здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій;
- здатність готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати.

1.3. Кількість кредитів: денна форма навчання – 4;  
заочна (дистанційна) форма навчання – 4

1.4. Загальна кількість годин: денна форма навчання – 120 год;  
заочна (дистанційна) форма навчання – 120 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й
Лекції	
32 год.	2/8 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	2/4 год.
Лабораторні заняття	
- год.	- год.
Самостійна робота	
51 год.	99 год.
Індивідуальні завдання	
5 год.	5 год.

1.6. Заплановані результати навчання

**ПРН 8.** Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень;

**ПРН 11.** Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формувати рекомендації в межах своєї компетенції;

**ПРН 16.** Використовувати дані статистичної звітності, обліку та спеціальних досліджень у професійній діяльності.

## 2. Тематичний план навчальної дисципліни

### Розділ 1. Економічна безпека держави

#### Тема 1. Теоретичні основи економічної безпеки

*Зміст:* Поняття та сутність економічної безпеки; Об'єкти, суб'єкти та принципи економічної безпеки; Фактори, що впливають на економічну безпеку.

#### Тема 2. Національні інтереси та загрози національній економічній безпеці

*Зміст:* Національні інтереси; Класифікація загроз національній економічній безпеці; Існуючі загрози національній безпеці.

**Тема 3. Стратегія забезпечення економічної безпеки держави**

*Зміст:* Стратегічні цілі економічної безпеки; Основні напрямки державної політики національної безпеки; Система забезпечення економічної безпеки.

**Тема 4. Концептуальні та організаційні основи фінансової безпеки держави**

*Зміст:* Сутність фінансової безпеки держави; Складові фінансової безпеки держави; Механізм забезпечення фінансової безпеки держави

**Тема 5. Теоретична сутність кризових явищ в організації (установі)**

*Зміст:* Поняття та задачі антикризового управління; Причини виникнення економічних криз; Циклічність економічних криз; Державне регулювання кризових ситуацій в економіці.

**Розділ 2. Економічна безпека організацій****Тема 6. Економічна безпека підприємств**

*Зміст:* Зміст економічної безпеки організації; Цілі та принципи забезпечення економічної безпеки підприємства; Основні напрямки і ресурси забезпечення економічної безпеки підприємства; Джерела внутрішніх та зовнішніх загроз безпеки підприємства; Критерії та показники економічної безпеки підприємства; Комерційна таємниця підприємства.

**Тема 7. Служба безпеки підприємства.**

*Зміст:* Сутність ціль та функції служби безпеки підприємства; Основні задачі служби безпеки підприємства; Структура та діяльність служби безпеки підприємства.

**Тема 8. Функціональні складові організації економічної безпеки підприємства**

*Зміст:* Фінансова складова організації економічної безпеки економічної безпеки; Інтелектуальна складова організації економічної безпеки економічної безпеки; Техніко-технологічна складова організації економічної безпеки економічної безпеки; Політико-правова складова організації економічної безпеки економічної безпеки; Інформаційна складова організації економічної безпеки економічної безпеки; Екологічна складова організації економічної безпеки економічної безпеки.

**Тема 9. Кризові явища, як об'єкт управління**

*Зміст:* Кризові явища супроводжують існування усіх реальних соціально-економічних систем, зокрема функціонування підприємств різних галузей, форм власності та організаційно-правового статусу; Ознаки кризових явищ; Причини, симптоми кризи; Фактори ризику.

**Тема 10. Управління ризикозахищеністю підприємства.**

*Зміст:* Сутність та основні етапи антикризового управління; Цілі та задачі подолання кризових явищ на підприємстві; Типи антикризової реакції та антикризового управління; Дії підприємства при застосуванні «управління за слабкими сигналами».

**Тема 11. Реінжиніринг бізнес-процесів: сутність та методологія**

*Зміст:* Технологія антикризового управління підприємством; Система експрес-діагностики кризового стану підприємства; Фундаментальна діагностика банкрутства; Внутрішні механізми фінансової стабілізації.

**Тема 12. Розробка програми антикризового управління підприємством**

*Зміст:* Система антикризового управління підприємством; Концепції попередження та подолання кризи; Розробка заходів із попередження або зниження ризиків; Розробка антикризової програми підприємства; Розробка антикризової стратегії підприємства; Організаційне забезпечення виконання антикризових заходів.

**Тема 13. Правові механізми антикризового регулювання**

*Зміст:* Врегулювання господарських спорів; Необхідність, функції та завдання інституту банкрутства підприємств та порядок оголошення підприємства банкрутом; Задоволення претензій кредиторів; Реорганізація підприємства.

**Тема 14. Маркетингова стратегія, як основа стійкості підприємства на ринку**

*Зміст:* Типологія функціональних стратегій підприємства; Маркетингова стратегія підприємства її сутність особливості формування; Процес розроблення і формулювання маркетингової стратегії; маркетинговий Стратегічний набір - система стратегій, покликаних забезпечити його ринкову спрямованість; вибір конкретної стратегії.

**Тема 15. Антикризове управління персоналом**

*Зміст:* Система антикризового управління персоналом; Принципи антикризового управління персоналом; Процес забезпечення кадрової безпеки на підприємстві.

**Тема 16. Стилі управління та ролі лідерства в процесі подолання кризових явищ**

*Зміст:* Характеристика традиційних стилів управління; Основні елементи забезпечення ефективного керівництва; Лідерство та антикризова діяльність; Прийняття рішень в кризовій ситуації.

### 3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<b>Розділ 1. Економічна безпека держави</b>												
Тема 1. Теоретичні основи економічної безпеки.	8	2	2	-	1	3	8	1	-	-	1	6
Тема 2. Національні інтереси та загрози національній економічній безпеці.	8	2	2	-	-	4	8	-	1	-	-	7
Тема 3. Стратегія забезпечення економічної безпеки держави.	8	2	2	-	1	3	8	1	-	-	1	6
Тема 4. Концептуальні та організаційні основи фінансової безпеки держави.	8	2	2	-	-	4	9	1	1	-	-	7
Тема 5. Теоретична сутність кризових явищ в організації (установі)	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
Разом за розділом 1	40	10	10	-	2	18	41	4	2	-	2	33
<b>Розділ 2. Економічна безпека організацій</b>												
Тема 6. Економічна безпека підприємств.	8	2	2	-	1	3	9	1	1	-	1	6
Тема 7. Служба безпеки підприємства.	5	2	2	-	-	1	4	-	-	-	-	4
Тема 8. Функціональні складові організації економічної безпеки підприємства.	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
Тема 9. Кризові явища, як об'єкт управління	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
Тема 10. Управління ризикозахищеністю підприємства. управління підприємством.	8	2	2	-	1	3	7	-	-	-	1	6
Тема 11. Рейнжиніринг бізнес-процесів: сутність та методологія.	8	2	2	-	1	3	9	1	1	-	1	6
Тема 12. Розробка програми антикризового	7	2	2	-	-	3	8	1	1	-	-	6

Тема 13. Правові механізми антикризового регулювання.	7	2	2	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Тема 14. Маркетингова стратегія, як основа стійкості підприємства на ринку.	7	2	2	-	-	3	7	-	1	-	-	6
Тема 15. Антикризове управління персоналом.	7	2	2	-	-	3	7	1	-	-	-	6
Тема 16. Стили управління та ролі лідерства в процесі подолання кризових явищ.	7	2	2	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Разом за розділом 2	78	22	20	-	5	33	78	6	4	-	3	66
<b>Усього годин</b>	<b>120</b>	<b>32</b>	<b>32</b>	<b>-</b>	<b>5</b>	<b>51</b>	<b>120</b>	<b>2/8</b>	<b>2/4</b>	<b>-</b>	<b>5</b>	<b>99</b>

#### 4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	Заочна
1	Теоретичні основи економічної безпеки.	2	-
2	Національні інтереси та загрози національній економічній безпеці.	2	1
3	Стратегія забезпечення економічної безпеки держави.	2	-
4	Концептуальні та організаційні основи фінансової безпеки держави.	2	1
5	Теоретична сутність кризових явищ в організації	2	-
6	Економічна безпека підприємств.	2	1
7	Служба безпеки підприємства.	2	-
8	Функціональні складові організації економічної безпеки підприємства.	2	-
9	Кризові явища, як об'єкт управління	2	-
10	Управління ризикозахисністю підприємства.	2	-
11	Реінжиніринг бізнес-процесів: сутність та методологія.	2	1
12	Розробка програми антикризового	2	1
13	Правові механізми антикризового регулювання.	2	-
14	Маркетингова стратегія, як основа стійкості підприємства на ринку.	2	1
15	Антикризове управління персоналом.	2	-
16	Стили управління та ролі лідерства в процесі подолання кризових явищ.	2	-
Разом		32	2/4



## 5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Теоретичні основи економічної безпеки.	3	6
2	Національні інтереси та загрози національній економічній безпеці.	4	7
3	Стратегія забезпечення економічної безпеки держави.	3	6
4	Концептуальні та організаційні основи фінансової безпеки держави.	4	7
5	Теоретична сутність кризових явищ в організації	4	7
6	Економічна безпека підприємств.	3	6
7	Служба безпеки підприємства.	1	4
8	Функціональні складові організації економічної безпеки підприємства.	4	7
9	Кризові явища, як об'єкт управління	4	7
10	Управління ризикозахищеністю підприємства.	3	6
11	Реінжиніринг бізнес-процесів: сутність та методологія.	3	6
12	Розробка програми антикризового управління.	3	6
13	Правові механізми антикризового регулювання.	3	6
14	Маркетингова стратегія, як основа стійкості підприємства на ринку.	3	6
15	Антикризове управління персоналом.	3	6
16	Стилі управління та ролі лідерства в процесі подолання кризових явищ.	3	6
Разом		51	99

## 6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом передбачено підготовка студентів до написання контрольної роботи студентами денної та заочної форми навчання. Варіанти завдань представлені в навчально-методичному комплексі дисципліни.

## 7. Методи контролю

Контроль та оцінювання за даною дисципліною включає 1) поточний контроль знань у вигляді тестів, доповідей, презентацій, усних відповідей на практичних заняттях; 2) контрольна робота; 3) підсумковий контроль у формі заліку.

*Поточний контроль* знань складається з активної роботи студента під час практичних занять у вигляді індивідуальних відповідей, рішення завдань, виступу з доповідями, презентаціями. За підсумками студент, який активно працює в аудиторії, має змогу набрати до 40 балів (20 - активна робота, 10 - самостійне рішення задач, 10 - за вдалий виступ з доповіддю чи рефератом, 10).

Контрольна робота є письмовою роботою студента, яка охоплює вже вивчений матеріал за темами. Він складається з 5 тестових питань закритої і 5 відкритої форми з одним або декількома варіантом відповіді (1 бал за кожну вірну відповідь, 0 - за невірну), одного розгорнутого завдання (5 бали за вичерпну відповідь) та однієї задачі (5 бали за вірне рішення). Таким чином максимальна кількість балів, яку можна отримати:  $10+5+5=20$  балів.

#### Підсумковий контроль

Підсумковий контроль знань складається з письмової залікової роботи. Екзаменаційна робота складається з 5 тестових питань закритої і 5 відкритої форми з одним або декількома варіантом відповіді (2 бали за кожну вірну відповідь, 0 - за невірну), двох розгорнутих завдань (10 балів за вичерпуючу відповідь). Таким чином максимальна кількість балів, яку можна отримати за залікову роботу:  $5*2 + 5*2 + 2*10=40$  балів.

Таким чином кількість балів, яку можна отримати продовж семестру:  $40+20+40=100$  балів.

### **8. Схема нарахування балів для підсумкового семестрового контролю в формі заліку**

#### для денної форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота																Контрольна робота передбачена навчальним планом	Заліко ва робота	Сума
Розділ 1					Розділ 2													
1 Т	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т1 0	Т1 1	Т1 2	Т1 3	Т1 4	Т1 5	Т1 6			
3	2	2	4	5	2	2	2	2	2	4	2	3	5	2	20	40	100	

#### для заочної (дистанційної) форми навчання

Поточний контроль, самостійна робота																Контрольна робота передбачена навчальним планом	Заліко ва робота	Сума
Розділ 1				Розділ 2														
1 Т	Т 2	Т 3	Т4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т1 0	Т1 1	Т1 2	Т1 3	Т1 4	Т1 5	Т1 6			
0	0	0	10	0	0	0	5	0	0	0	5	0	0	0	0	40	40	100

### **Шкала оцінювання**

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	

## 9. Рекомендована література

1. Антикризові технології в управлінні економічною безпекою підприємства: монографія / за заг. ред. А. М. Штангрета. Львів: Укр. акад. друкарства, 2016. 249 с.
2. Борзенко В. І. Антикризове управління: навч. посіб. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2016. 231 с.
3. Веретенникова Г. Б. Економічна безпека підприємства: планування й організація: конспект лекцій. Харків: ХНЕУ, 2008. 83 с.
4. Воронков Д. К., Отенко І. П. Економічна безпека підприємства : навч. посібн. Харків: ХНЕУ, 2012. 251 с.
5. Губарєв О. О. Економічна безпека: конспект лекцій. Харків: ХНЕУ, 2007. 59 с.
6. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства: навч. посібн. для студ. вищ. навч. закладів. Київ: ЦУЛ, 2008. 239 с.
7. Єрмошенко М. М. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства: препринт наукової доповіді / за наук. ред. М. М. Єрмошенка. Київ: Нац. академія управління, 2005. 77 с.
8. Кавун С. В. Система економічної безпеки: методологічні та методичні засади: монографія. Харків: ХНЕУ, 2009. 299 с.
9. Куркін М. В. Контроль та захист економічної безпеки діяльності підприємства: навч. посібн. Харків: ІНЖЕК, 2010. 297 с.
10. Пономаренко В. С. Концептуальні основи економічної безпеки : монографія. Харків: ХНЕУ, 2008. 255 с.
11. Скібіцька Л.І., Матвеев В.В., Щелкунов В.І., Подреза С.М. Антикризовий менеджмент: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 584 с.
12. Сумець О. М. Стратегії сучасного підприємства та його економічна безпека: підручник. Київ: "Хай-Тек Прес", 2016. 400 с.
13. Ус Ю.В. Управління економічною безпекою підприємства: організаційний аспект: Вісник економіки транспорту і промисловості. 2015. №50. URL: <http://btie.kart.edu.ua/article/view/53212/49778>

### Рекомендоване методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Управління економічною безпекою».